

בנורת, בנורת

מתי מתקת הגבול הישראלי? יש לכך חוקים קבועים, הפועלים כמעט בדיקנות מאתמטית. הגבול עולה בלהבות: כאשר ממשלה של אחת מארצות המרחב, או של כמה מהן, מבקשת להסיר את רעת ההמונים מכשולונותיה ומכוונותיה.

כאשר היא זוממת להוריד את רמת המחיה של ההמונים.

כאשר משתלטות בה מגמות ריאקציוניות, הזקוקות לחיפוי של הסתה לאומנית.

כאשר היא מבקשת לחוקק חוקי דיכוי, לצמצם עוד יותר את החירויות האזרחיות.

כאשר מדיניות-החוק שלה מתמוטטת.

כאשר מדיניותה הכלכלית פושטת רגל.

כל התנאים האלה קיימים כיום. בסוריה.

ניבא כי התעצמות אלג'יריה, יתכן, אולי, שהיא תביא לידי שינוי במדיניות צרפת בכלל. מיד לאחר מכן עבר מר בן-גוריון לסקירת מצבה הצבאי של סוריה, וסיים את סקירתו בתשע מילים נבואיות ממש: **"לא אתפלא אם מוזמן לזמן ירבו תקריות בנבול הצפון!"**

עם סיום שיתוף-הפעולה הישראלי-צרפתית תעלה בכל חריפותה בעיית אספקת הנשק לישראל.

במשך חמש שנים ארוכות שרר שקט מוחלט לאורך גבולות ישראל. היתה זאת הדוממות נהדרת, הדפמית אולי, לפעול למען הקפאת מירוץ-החימוש במרחב. ממשלת ישראל, שבטחה באספקת הצרפתית המשוכללת, החמיצה הזדמנות זו. פרט לכמה הכרותות סתמיות באר"ם, לא עשתה מאומה בכיוון זה. להיפך, כמה פעמים אף נתנה בעצמה דחיפה להגברת המירוץ — כמו, למשל, כאשר שיגר ראשי מפא"י את הטיל שביט 2, ערב הבחירות. עתה עולה הבעיה בכל חומרתה. נשק הטיילים יחזור, כנראה, למרחב עוד לפני שי יחזרו אליו הנשק הגרעיני. המירוץ יכריח את שני הצדדים להודין בנשק חדיש יותר, יקר יותר, כדי לשמור על מאזן כלשהו. לא ארצות-הברית ולא בריטניה נוטות לספק נשק כזה לישראל. שתיהן מבקשות לשמור על עמדותיהן הרופפות בעולם הערבי.

האם אפשר להכריח אותן? כי צד ישפיע עליהן תקריות, שיפי גינו בצורה דרמטית את צרכי ישראל ואת הסכנות המאיימות עליה? האם יהווה הדבר לחץ מוסרי ופוליטי? האם תהיינה שתי מדינות אלה מוכנות למכור נשק תמורת שקט?

יתכן שכן. אך במקרה הטוב ביותר, זהו אמצעי לזמן מוגבל. אין זה פתרון הבעיה מחריפה והולכת.

את ישראל, לפחות זמנית, מבדידותה. **מהי האיסטרטגיה הגדולה שי הדריכה את פעולת השבוע?**

שבועות האחרונים הודיעה ממשלת סוריה בגלוי על רצונה להק מחדש את יחסיה המסורתיים עם צרפת, אחרי שזו חסמה את מלחמת-הדיכוי באל-ג'יריה. ההודעות מצאו אוזן קשבת בפאריס. ברור לגמרי כי השלום האלגיירי יביא לשינוי ערכים מוחלט בצרפת. ההסכם האל-ג'ירי מבוסס כולו על הכרת שני הצדדים באינטרסים הכלכליים העצומים שיש לצרפת באלג'יריה ובנפט של אל-ג'זירה. אינטרסים אלה יהיו מעתה תלויים ברצונם הטוב של המוני אלג'יריה.

פעולת-תגמול, 1956 — חזרה למקום היציאה?

מצביהביש בו נמצאת ישראל, כתוצאה מהתמוטטות מדיניות-החוק של המייסד הקיים, יש ערוץ רב ליוקרתו היציבה של צה"ל. כל אויב פוטנציאלי חייב לדעת כי צה"ל עודנו עדיף מהרבה על כל צבא אחר במרחב. זה ברור.

השאלה היא: האם דרושה לכך הוכחה מוחשית, בצורת פשיטה גדולה מדי שנה-שנתיים?

סבורני שלא. כל מדינאי ואישירות ערבי, שנתקלתי בו בשנים האחרונות, ידע כי צה"ל עולה — ויוסיף לעלות בשנים של קרובות — על כל ברית אפשרית של צבאות ערביים. גם אויביה המושבעים בי יותר לישראל במרחב אינם משליכים את היבם על התקפה צבאית קרובה. הם משליכים את היבם על בדידותה הידינית, הגוברת והולכת, של ישראל.

זו, באמת, נקודת-התורפה. האם פעולה זו היא חלק מביצוע מחושב ובנון לפריצת טבעת-הבדידות? או שמא זאת פעולה של ממשלה שאין לה מדיניות ותוכנית, המשלימה עם הבדידות, ששוב אינה מסוגלת אלא להתגלגל ממשבר למשבר? נאומו של מר בן-גוריון על "יעודו של צה"ל", אותו הוכרתי לעיל, מועזע בעקרו תו המוחלטת. אין בו זכר למחשבה רעננה, לתוכנית חדשה, למדיניות כלשהי. זה נאום מו של אדם זקן מאוד, החי בעולם משלו, החוזר על סיסמות של שנים עברו, ללא יכולת להבין את האתגר של תקופה חדשה. **"יעודו של צה"ל? לצה"ל יש יעוד אחד: להגן על המדינה. אויב לא יוכל לשמש תחליף למדיניות שאיננה.**

עובדה זו לבדה תביא בהכרח לניתוק יחסיה של צרפת עם ישרא — כי ישראל שנואה כיום כאלג'יריה בתור בתי-כרית של הדיכוי הצרפתי. זהו פאראדוקס של פאראדוקס שמדינאי ישראלי היו צריכים לחשוב עליו מראש.

אולם לא די בכך. צרפת לא השלימה מעולם עם אובדן עמדותיה במרחב — בלבנון, בסוריה, וגם במצריים — אותן בנתה בעמל ובעקביות במשך מאות רבות של שנים. שום אינטרס שיש לצרפת בישראל אינו שקול כנגד אינטרסים אלה. המסקנה: אבדן גמור של כל היתרונות שהשיגה ממשלת ישראל משותפותה בתשע-השנים עם צרפת — ובייחוד בשטח אספקת הנשק החדיש.

האם קיווה מישהו כי התקפת צה"ל בסוריה, כימיה האחרונים של ברית צרפתי-ישראל, תקים חיילי ביון דמשק ופאריס? שהמעשי שה יועיק את דעת-הקהל הצרפתי, האזהרת את ישראל? האם יש ממשות כלשהי לתקווה כזאת? או שמא נכון להיפך?

על רקע זה יש עניין רב בנאום שנשא מר דויד בן-גוריון לפני שבועיים. עוד לפני התקרית הראשונה על הכינרת, במעמד מלכתי חשוב, על הנושא "יעודו של צה"ל". בנאום זה, שקטעים ממנו הועתקו בדבר,

ומכוערת. מר בן-גוריון הוועק מדשה בוקר, והפך שלישי-יחיד מוחלט בענייני חוץ ובטחון. כעבור 11 יום כבר יצאו חיילי צה"ל לאותה התקפה היסטורית על עזה. **מדוע?**

המיפנה הגדול אירע שלושה חודשים לפני כן. ב-1 בנובמבר, 1954, פרצה מלחמת-השיחורר האלג'ירית. היא יצרה ברית אוטומטית בין ממשלת צרפת לבין ממשלת ישראל, נגד הלאומיות הערבית. ברית זו הובילה בעיקבות הגיונית, צעד אחר צעד, למלחמת-סואץ-סיני, שמטרתה היתה להפיל את שלטון גמאל עבד אל-נאצר ולהנחית מכת-מוות על התנועה הלאומית הערבית.

פעולת-יעזה לא היתה, איפוא, תגובה מיקרית ובלתי-ימחושבת.

נה כי כן, יש לנו הסבר להתנהגות הסורית בפרשת כינרת. אך חסר לנו הסבר לתגובת ממשלת ישראל.

ההסבר הרשמי הוא שצה"ל שלח להגן על זכותם של דייגים ישראלים לדוג בכל רחבי ים-כינרת, המצוי כולו בשטח ריבונותנו. אם אומנם זו היתה המטרה — האם קיים יחס סביר בינה לבין האמצעי שי נבחר? האם אין כאן דיספרופורציה משועת — בקרבנות אדם, בנזקים חומריים?

האם פיצוץ של כמה תעלות די בונקרים כמוצב כלשהו משתק את כוחו של הצבא הסורי לחזור לי סורו בעבור יומיים-שלושה?

האם יש בפעולה מסוג זה כדי להכריח את ממשלת דמשק לנקוט קו אחר? או שמא, להיפך, היא מכריחה את ממשלת דמשק להחריף את עמדתה, פן תאבד את יוקרתה בעולם הערבי?

השאלות עצמן נושאות בחובן את התשר בה. טרם היתה בהיסטוריה של ישראל פעולת-תגמול שהרגיעה את המתחות בבר בול. תמיד היה להיפך נכון. כל פעולת תגמול החריפה את המתחות, המריצה את הצד שכנגד לנקוט קו חוקפני יותר, וממילא זרעה את הזרע של פעולת-תגמול נוספת, חמורה יותר.

כל זה מובן מאליו לכל בר-דעת, להוציא את העתונאים שיצאו השבוע במאמירי-התלהבות היסטריים, מן הסוג הידוע. אין ספק שהדבר ידוע היטב לשר-הבטחון ולעוזריו. **על כן נשארת השאלה בעינה: מה ביקשו להשיג בפעולה זו?**

יום ה'28 בפברואר, 1955, פשטו חיילי צה"ל על עזה, ופתחו בסידרה של פעולות-תגמול שנושכו, בקצב גובר והולך, עד למלחמת-סיני.

אין כיום בעולם אף פרשן רציני אחד המאמין כי היה לפעולות-תגמול אלה קשר כלשהו לאמתלות שיתנו להן בשעת. **לדעת כל הפרשנים ובכללם אישי-אמונו של מר בן-גוריון, דר' ישראל בר — היוו פעולות-התגמול ראו הכנה שיטתית, מחודשבת ומחוכמת, למיבצע-סיני.**

כדאי מאוד להיזכר ברקע. באמצע שנת 1953 פרש מר בן-גוריון מן הממשלה, אחרי שזו סירבה לקבל את תוכניתו להתקפה יומית על מצרים — תוכנית שנקראה השם "הרתפה אקטיבית".

במשך השנה-וחצי של העדרותו מן ה ממשלה, אירעו כמה פעולות-תגמול, ביניהן השחיטה בקיבויה. פעולות אלה לא היו קשורות בשום מדיניות שהיא. כעבור שנים, בימי החיכות של פרשת-לבון, האשים דוברו של מר שמעון פרס את מר פנחס לבון בזה שירם את פעולות-תגמול מיותרות ויצר מתיחות בסחנותי מלאכותית, כדי לרכוש את לב קציני צה"ל.

כל זה השתנה בראשית 1955. מר לבון סולק ממשדר-הבטחון, בעזרת קנונייה צינית